

## **ВІДГУК**

**офіційного опонента Кабака Віталія Васильовича про дисертацію та автореферат Єсіпової Ольги Олександрівни «Педагогічні умови активізації навчальної діяльності майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю у фаховій підготовці» на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти**

**Актуальність теми виконаної роботи та її зв'язок з планами відповідних галузей науки та народного господарства.** Процеси інформатизації нинішнього суспільства та комп'ютеризації усіх галузей людської діяльності значним чином визначають нові вимоги до сучасного фахівця та його професійної підготовки. Це проявляється в характері перебігу навчального процесу в закладі вищої освіти, зокрема змінюється форма спілкування викладача зі здобувачами освіти, розширюється практика упровадження самостійної роботи студента, забезпечується варіативність освіти тощо. За таких умов ефективність та результативність навчальної діяльності майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю значною мірою залежить від їх активності у навчанні. Проте здобувачі вищої освіти в сучасних освітніх реаліях виявились не готовими до таких змін, бо значна їх кількість не вміє вибирати, планувати, самоорганізовувати та нести відповідальність за власну навчальну діяльність і, як наслідок, демонструє недостатній рівень засвоєння навчального матеріалу. Тому тема дисертаційного дослідження є актуальною як з наукової, так і з практичної точки зору.

Дисертаційне дослідження виконано у відповідності до науково-дослідної роботи, що здійснювалася в Українській інженерно-педагогічній академії в межах теми «Теоретико-методичні засади застосування інноваційних технологій навчання у професійній освіті» (№ 0118U100002).

**Найбільш істотні наукові результати, які містяться в дисертації.** Для досягнення поставленої мети та вирішення основних суперечностей дисертаційного дослідження авторкою проведено аналіз фахової підготовки майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю та визначено особливості їх навчальної діяльності, теоретично обґрунтовано і розроблено модель

навчальної діяльності майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю, визначено педагогічні умови активізації навчальної діяльності майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю; розроблено технологію впровадження педагогічних умов активізації навчальної діяльності майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю, експериментально перевірено педагогічні умови активізації навчальної діяльності майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю.

**Ступінь обґрунтованості використаних методів, а також отриманих результатів і положень дисертації.** Науковий апарат дослідження дисертанткою сформульовано чітко. Предметом дослідження є педагогічні умови активізації навчальної діяльності студентів інженерно-педагогічних спеціальностей комп'ютерного профілю у фаховій підготовці. Мета полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов активізації навчальної діяльності майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю у фаховій підготовці. Завдання та гіпотеза узгоджені з метою та темою. Сукупність методів – теоретичних та емпіричних – відповідає поставленим в роботі завданням.

Авторкою логічно викладено теоретичний матеріал дослідження, проведено докладний та повний аналіз педагогічної літератури щодо активізації навчальної діяльності інженерів-педагогів комп'ютерного профілю, визначено шляхи активізації навчальної діяльності, розроблено їх класифікацію.

Заслуговує на увагу те, що дисертантка досить докладно проаналізувала дефініцію «педагогічні умови» в наукових дослідженнях та запропонувала власне розуміння цього поняття у відповідності до окреслених задач наукового дослідження.

Єсіпова О.О. запропонувала нові шляхи підвищення якості навчальної діяльності майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю у фаховій підготовці через впровадження педагогічних умов її активізації за допомогою спеціально розробленої технології, що базується на інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій в процес навчання, інтерактивному плануванні,

забезпеченні оперативного зворотного зв'язку на кожному етапі навчальної діяльності.

Позитивної оцінки заслугове застосування різноманітних емпіричних методів дослідження – спостереження, бесіда, педагогічний експеримент, методи математичної статистики. Експериментальне дослідження в цілому підтвердило зроблені теоретичні висновки, а також гіпотезу дослідження.

**Значення для науки і практики отриманих автором результатів.** Матеріали дисертаційного дослідження Єсіпової О.О. характеризуються теоретичною та практичною значущістю і можуть бути використані у фаховій підготовці майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю для покращення ефективності їх навчальної діяльності; можуть стати основою для створення навчальних курсів та посібників для закладів вищої освіти України.

Практичне значення проведеного дисертанткою дослідження демонструє впровадження одержаних результатів, яке було здійснено в навчальний процес Української інженерно-педагогічної академії, Навчально-наукового професійно-педагогічного інституту Української інженерно-педагогічної академії, Бердянського державного педагогічного університету.

**Рекомендації стосовно використання результатів і висновків дисертації.** Даючи оцінку змісту дисертаційної роботи Єсіпової Ольги Олександрівни, її завершеності та оформлення варто зазначити, що її зміст повністю відповідає завданням дослідження, а зміст структурних частин її назві. Представлені в роботі додатки конкретизують низку основних положень дослідницької діяльності.

У вступі дисертації обґрунтовано актуальність і доцільність дослідження, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; сформульовано наукову новизну одержаних результатів та їх практичне значення, наведено дані про апробацію й впровадження її результатів. Заслугове уваги логічно виправдана структура та послідовність розкриття змісту дисертаційної роботи Єсіпової О.О., яка в повній мірі відповідає меті та завданням проведеного дослідження. Усі поняття, які у дисертаційній роботі відіграють ключову роль,

ретельно аналізуються і розкриваються, їх тлумачення аргументоване і підкріплене авторською точкою зору.

У першому розділі проаналізовано фахову підготовку майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю; встановлено особливості навчальної діяльності майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю; уточнено сутність понять «навчальна діяльність майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю», «активізація навчальної діяльності майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю»; проаналізовано шляхи активізації навчальної діяльності здобувачів освіти та їх результативність, що дало змогу визначити проблему наукового дослідження і з'ясувати сучасний стан активізації навчальної діяльності студентів інженерно-педагогічних спеціальностей комп'ютерного профілю.

Важливим є проведений дисертанткою аналіз освітніх програм та навчальних планів інженерних, інженерно-педагогічних та педагогічних закладів вищої освіти України, що дало можливість визначити специфічну особливість підготовки майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю.

За результатами проведених авторкою емпіричних досліджень з'ясовано ставлення майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю до навчання та майбутньої професійної діяльності в цілому.

Докладний аналіз психолого-педагогічної літератури дав змогу встановити підходи до визначення поняття навчальної діяльності, її функцій і структурних компонентів, що дозволило дисертантці окреслити його зміст та сутнісні характеристики в науковому дослідженні. Проведений багатоаспектний аналіз підходів до визначення поняття активізації навчальної діяльності дозволив Єсіповій О.О. уточнити його зміст для реалізації подальшої дослідницької діяльності.

Дисертанткою визначено можливі шляхи активізації навчальної діяльності здобувачів освіти та на основі експертного оцінювання встановлено їх результативність.

У другому розділі у межах системного і діяльнісного підходів Єсіповою О.О. обґрунтовано модель навчальної діяльності майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю, визначено педагогічні умови активізації навчальної діяльності майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю та розроблено технологію їх впровадження в освітній процес, що дало можливість створити основу для підвищення ефективності навчальної діяльності.

Доцільним є виокремлення в контексті дослідження значення педагогічних умов, по-перше, як чинника, по-друге, як обставини, що в сукупності забезпечують активізацію навчальної діяльності майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю.

Цікавим, на наш погляд, є те, що дисертанткою, на підставі проведеного ґрунтовного емпіричного дослідження дидактичного процесу в ЗВО, визначено педагогічні умови активізації навчальної діяльності майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю, які реалізуються через впровадження в процес підготовки здобувачів вищої освіти інформаційно-комунікаційних технологій, індивідуальних дорожніх карт студентів, технології візуалізації результатів навчальної діяльності.

У третьому розділі авторка визначила критерії активізації навчальної діяльності та показники рівня активності майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю, розробила відповідні засоби діагностики та здійснила експериментальну перевірку педагогічних умов активізації навчальної діяльності здобувачів освіти.

Єсіповою Ольгою Олександрівною шляхом експериментальної перевірки технології впровадження педагогічних умов активізації навчальної діяльності було підтверджено гіпотезу про підвищення якості навчальної діяльності майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю.

Всі етапи проведеного авторкою експерименту чітко сплановані. Вірогідність одержаних результатів доведено завдяки статистичному аналізу даних за критерієм  $\chi^2$  Пірсона. Показано, що за всіма критеріями й показниками у

студентів експериментальної групи відбулися вагоміші позитивні зміни характеру навчальної діяльності, ніж у студентів контрольної групи.

Оформлення дисертації та автореферату здійснено на належному рівні і не викликає зауважень. Зміст автореферату цілком відповідає основним положенням дисертації. Ознайомлення з текстом автореферату дозволяє констатувати, що наведені в ньому наукові положення, висновки й рекомендації повною мірою розкриті й обґрунтовані у дисертаційній роботі.

**Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях.** Зміст та основні результати дисертації Єсіпової О.О. відображено у 24 публікаціях (з них 22 одноосібні), у тому числі 8 статей у наукових фахових виданнях України, 3 статті в закордонних наукових періодичних виданнях, 13 публікацій апробаційного характеру, що свідчить про достатній рівень висвітлення в наукових виданнях та апробації теоретичних та емпіричних результатів дисертаційного дослідження.

**Зауваження щодо змісту дисертації.** Разом із позитивною оцінкою дисертаційної роботи Єсіпової Ольги Олександрівни висловимо окремі зауваження й побажання до її змісту:

1. Недостатньо докладно обґрунтовано специфіку інженерно-педагогічної освіти в моделі навчальної діяльності майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю.

2. Авторці потрібно було більш чітко визначити методи, засоби та форми навчання у відповідності до етапів технології впровадження педагогічних умов активізації навчальної діяльності майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю.

3. Робота тільки б виграла, якби дисертантка запропонувала спеціальні засоби проектування навчальної діяльності майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю.

4. У дисертаційному дослідженні не наведено обґрунтування вибору статистичного критерію.

5. У третьому розділі дисертаційної роботи варто було навести розрахункові формули для розподілу результатів вимірювання показників за рівнями активності майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю під час вивчення педагогічних дисциплін.

Проте зазначені зауваження суттєво не знижують науковий рівень дисертаційного дослідження Єсіпової О.О. та не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

**Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.** Аналіз дисертаційної роботи, наукових праць та автореферату дає підставу зробити висновок про те, що дисертація Єсіпової Ольги Олександрівни «Педагогічні умови активізації навчальної діяльності майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю у фаховій підготовці» є завершеною науковою роботою, що за актуальністю, змістом і якістю оформлення, теоретичним і практичним значенням, повнотою викладу її основних результатів у публікаціях відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, які ставляться до робіт, поданих на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, а її авторка заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент



В. В. Кабак, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри цифрових освітніх технологій Луцького національного технічного університету

**ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ:**  
Учений секретар  
ЛУЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО  
ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ  
доц. А.Земко


